

ჩვენ ნარჩენები
და
დანარჩენები

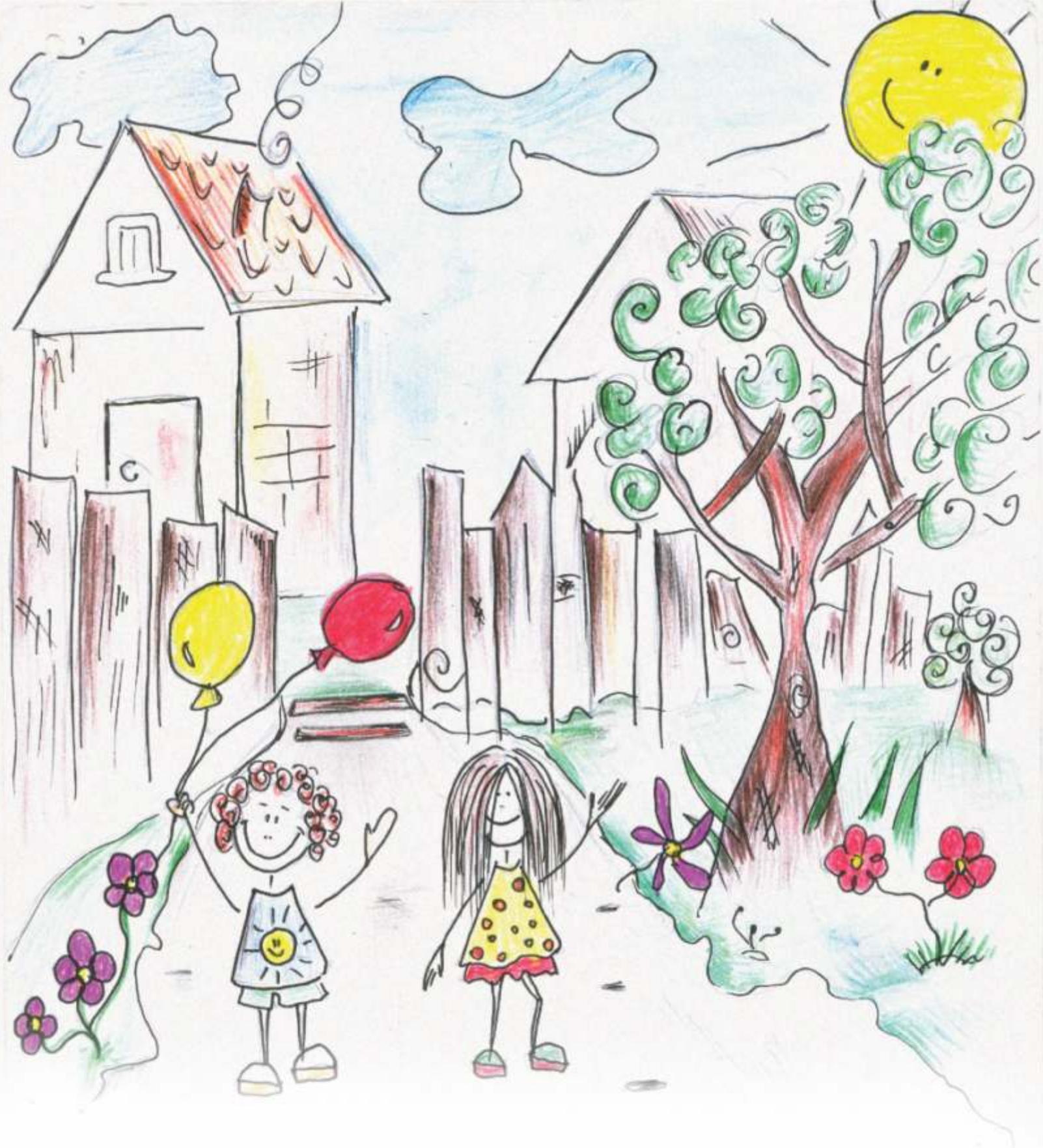

წინამდებარე გამოცემა მომზადებულია არასამათავრობო ორგანიზაცია კავშირი
მდგრადი განვითარებისათვის „ეკოვიუენი“-ს მიერ პროექტის „დავასუფთაოთ
საქართველო – საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მისი ჩართვა მყარი
საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების პროცესში“ ფარგლებში
პროექტი დაფინანსებულია შვედეთის საელჩოს მიერ

ლექსების და ილუსტრაციების ავტორი: ქეთევან კალაძე
კონსულტანტები: ნინო სულხანიშვილი, მადონა პირველაშვილი
რედაქტორი: მაია ალუდაური
დიზაინერი: თამარ გრძელიძე

2014 წელი, თბილისი

ჩვენი წიგნის მთავარი გმირები დათუნა და ნინი არიან.
ისინი ერთ ეზოში ყხოვლობენ. მეგობრობენ და ძალიან
უყვართ ერთმანეთი.

ერთ მშვენიერ დღეს დედამ ნინის ფურცელზე
საყიდლების სია დაუწერა და სოხოვა, მაღაზიაში ნასულოუმ.
ნინი სიამოვნებით დათანხმდა დედას, გულში მაღაზიამდე
შილიკით მისვლა გადაწყვიტა, დედის თხოვნასავ შევასრულებ
და თან ქოჭას გავისეირნებო, იფიქრა. ძალიან უყვარდა
შუნება და ხეჭიალი.

ნინის ამ მიღიკით სიარყლი იმიტომ უყვარდა, რომ იქ
სუფთა ჰაერი, ხეები, ყვავილები და სიცამაზე იყო.
ამიტომაც, თუკი ძირს დაგდებულ ნაგავს დაინახავდა, მაშინვე
იღებდა და ჩანთაში იდებდა, რომ მერე ურნაში ჩაეგდო.

მაღაზიისკენ მიმავალმა ნინიმ დათუნა დაინახა.

- გამარტობა, დათუნა.
  - გამარტობა, ნინი.
  - ოა კარგია რომ შემხვევი, მაღაზიაში მივჭიდავ საყიდლებზე
და უკუ გინდა, გამომყევი.
  - სიამოვნებით, ნავეფით. თან მოგეხმარები და გზაში
ვიღლაპარაკებთ კიდევ.
- დათუნა და ნინი მაღაზიისკენ გაეშურნენ.

მავრენმა მიღოუთ განაგრძეს გზა. ეს აზრი ნინიშ შეხთავაზა დაოუნას, იქ მანქანები არ მოძრაობენ და უფრო სულთა გარემოა.

დაოუნამ მიიხედ-მოხედა და გაკაირცულება ჰქონდა ნინის:

- სულთა გარემოა? მაშინ ირველივ პირენი ნაგავი რაჭომ არის?
- იშიჭომ, რომ ზოგიერთი უძახუხოსჩეგულონ ადამიანი არ უფროსხელდება გარემოს.
- მე კი ვიწი, რომ შუნერაში ვადაყრიცი ნაგავი ძალიან მავნეა გარემოსთვის, მაგრამ ზუსტად არ ვიწი. რაჭომ.- დაიჩივეთა დაოუნამ.
- მე ვიწი, დედამ ამისსნა. ვიზდა, შენჯ ავისსნა?
- კი, მინდა.
- დაუს აფაშიანები იხეთ ნარჩენებით ანაგვიანებენ გარემოს, რომელთა დაშლას შუნერაში ახორით ნელი სეირდება. ახეთა, მავალითად, პლასტრის მოზღვები და პლასტილინის პარკური. - დაინტ ნინიშ.
- მართალია, გამახსენდა. იხეწ გამახსენდა, რომ შუნერაში ვადაყრიცი პლასტილინის პარკური ყოველნაზოურად მიღოონობით წმოველის დალუპვის მიზეზი ხდება.
- დაოუნა შენ თუ იწი რა განსხვავება ნარჩენს და ნაგავს შორის?
- არ ვიწი... რა საინტერესოა! რა განსხვავება?
- მოდი, დავხსხდეთ, წოჭა შევისვენოთ და შევიწერი, მოკლედ ავისსნა.

შავშებმა იქვე ახლოს მორი შენიშნეს და ჩამოსხდნენ. ნინიმ ახსნა გააგრძელა:

- ფათუნა, ნარჩენი არის ნებისმიერი ნივთი, რომელიც პატრონს აღარ სჭირდება და მისი გადაგდება უნდა, თუმჯა ამ ნივთის ხელმეორედ გამოყენება ან გადამუშავება კიდევ შეიძლება. ნაგავს კი ისეთ ნივთებს უწოდებენ, რომლებსაც ვერ ხელმეორედ გამოვიყენებთ და ვერ გადავამუშავებთ.
- გასაგებია... ანუ ნაგავი ნაგავსაყრელზე მიღის, რაფგან ველარაფერში გამოვიყენებთ, ხოლო ნარჩენი არ უნდა გადავაგდოთ. მაგალითად, დაპატარავებული ჭანსაქმელი ან ძველი სათამაშოები კი არ უნდა გადავყაროთ, იმ პატარა შავშებს უნდა ვაჩუქოთ, ვისაუ სჭირდება.
- ყოჩალ, სწორად გაიგე! - შეაქო ნინიმ. - ქალალოიც არ უნდა გადავყაროთ. ისიც ზალკე უნდა დავაგროვოთ და მაკულატურად ჩავაპაროთ. მაკულატურას გადამუშავებენ და მისგან ახალ ქალალის დამზადებენ.
- თან ამით მოფრას გადაურჩება უამრავი ხე. ქალალი ხომ ხისგან შზადდება.
- მართალი ხარ! მოდი, ახლა ნავიდეთ, თორებ მაღაზია დაიკუტება.- თქვა ნინიმ და მარტად ნამოგვა.

მავშევებია გზა განავრცეს. როგორჯ კი მიღიყიდან ქუჩაში გავიდნენ, დათუნამ ისევ მიათვალიერ-მოათვალიერა იქაურობადა და შეფიქრიანებულმა, ნინის შესჩივლა:

- იწ, ნინი, მე ვფიქრობ, რომ შევრმა არ იწია ეს უცხლაფერი.
- შეიძლება, - დაუდასტურა ნინიშ.
- ჩვენ რა შევვიძლოა გავაკეთოთ? - არ წხრებოდა დათუნა.
- ჩემი აზრით, აი, როგორჯ მე დედამ ამიხსხნა და გამავრინა, მერე როგორჯ მე შეუწყევ შენთვის ამეხსხნა, ახულ, ჩვენჯ სხვებს უნდა გავაგებინოთ. იმ სხვებმა - კიდევ სხვებმა და ასე შეძლევ...
- ხომ... მართლა უცხლას უნდა გავაგებინოთ, რამდენად საშიშია ნაგავი გარემოსთვის და რა განსხვავებაა ნაგავსა და ნარჩენს შორის, მაგრამ მოიგდე, ჩვენ ხომ საყიდლებზე ნამოვედოთ.

ამასობაში ნინი და ფათუნა მაღაზიაში შევიდნენ.

- უამრავი რამ მაქვს საყიდეელი და ხომ მომებმარები? – მოუბროუნდა ნინი ფათუნას.
- აუწილებლად, თანაუ კველაფერს ჩალ-ჩალკე ჰარკში ჩაგინუობ.
- რას ამბობ, რად მინდა პოლიოეტილენის ჰარკები?! – შეიქმადა ნინიმ.
- საყიდლებზე ყოველთვის ჩემი საკუთარი ნაფრის ჩანთით დავდივარ.
- რაჭომ? აქ ჰარკებს უფასოდ მოგვიმენ. – გაუკვირდა ფათუნას.
- ფათუნა, დაგავინუდა ნელან რაზე ვლაპარაკობდით? ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ გარემოსთვის კველაზე საზიანო სწორედ ეს ჰარკებია.
- კი არ ფამავინუდა, უბრალოდ, არ მეგონა, სახლიდან თუ ნამოილებდი ჩანთას.
- მარტო მე კი არა, კველამ უნდა ვაჭაროთ ქსოვილის ან ქალალის ჩანთები და უარი ვოქვათ პოლიეტილენის ჰარკებზე. – ჭიუჭად იძეორებდა ნინი.

გამყიდველი ქალი გალიომერული უსმენტა მაცხელის
ფიალოვს.

- რა კარგები ხართ. მაცხელი! ნეტა, შევრი ფიქრობდეს
თქვენნაირად. რაზარ ეს პატარა გოგონა ვისსნის, სრული
სიმართლეა. ზურგაში გადაყრილი პოლიოლოგის პარკუტი
მართლაც ძალიან სახისათვის და საშიშია. რაჯვან უძრეს
შემთხვევაში წხოველებს ის საკური ჰერინით. სამწუხაროდ ეს
მაცხელმა კი არა, შევრჩეა მოზრდილმა ადამიანმარ არ იქნა.

მაცხელმა იყიდეს ხაჭირო პროდუქტები. მათ ჩაღავებაში
გამყიდველის დაეხმარა და მშვიდობიანი ვზა უსურვა.

მაცხვერი დაცვიორთულერი გამოვიდნენ მაღაზიიდან, რამაგ დათუნა
წოდეა დაავაკვა და ნინის ჰეჭოთა:

- ნინი, რამდენი რამ გვიფირავს ხელში... დარწმუნებული ხარ, რომ
ზედმეტი არაფერი გიყიდია?
- კი, დათუნა, ზუსტად ვიწი, რომ ყველაფერი იმდენი ვიყიდეთ, რამდენიც
გვარდება. ყოველთვის უნდა შევეწაფოთ რომ ზედმეტი ნივთები და
პროდუქტები არ ვიყიდოთ. ნარჩენების რაოდენობას ამითაც შევამჯირებთ.
- თან რა კარგია, რომ ყველაფერი ისეთ შეფუთვაში ვიყიდეთ, რომლის
ხელმეორედ გამოყენებასაც შევძლებთ, - აშკარად კმაყოფილი იყო
დათუნა.

დათუნა და ნინი შინ დალელოვანები დაწრენდნენ.

- დოროულით, ნინი, სიმართლე გოთხვა, ძალიან დაკიდალე, წოცება დავისუებებში და ხალაში გნახავ.
- დიდი მაღალობა დათუნა, დახმარებისთვის, მეტ დალელიადო ვარ და არჯ შე მაჩუქრდა დასუენება, ფრთველი.

სალამოს დათუნა ნაგვის გადასაყრელად გამოვიდა. სწორედ ამ დროს ნინი და ნინის დედიკულებ გამოვიდნენ სახლიდან ორი ურნით ხელში.

დათუნა დაინტერესდა, რატომ მოჰქონდათ ორი ურნა.

- სალამო მშვიდობისა, ორი ურნა რატომ მოგაქვთ? ერთში რომ ჩავყარათ, ხომ უფრო ნაკლებად ინვალებდით?

- გამარჯობა, დათუნა, - მიესალძა ნინის დედა. - მოდი, გაჩვენო და თან აგიხსნა, რატომ მოგვაქვს ორი ურნა. ერთში მხოლოდ საჭმლის ნარჩენებია, ასეთ ნარჩენებს ორგანულ ნარჩენებს ეძახიან. მეორეში კი სულთად დახარისხებული პლასტიქის, შუშის, ლითონის და მუყალს ნარჩენები ჩავყარეთ. მათი გადამუშავება და მრავალჭრადი გამოყენება შეიძლება. ორგანული ნარჩენი სხვა ნარჩენებს არ უნდა შევურიოთ.

- მე კიდევ ყველაფერი ერთად ჩავყარე. ეს ნარჩენი კი არა. უკვე ნაგვია. არა? გაფულებულმა პროცესურებმა ხომ სხვა ნარჩენების დასავარა და გააფულა. - შენუხდა დათუნა.

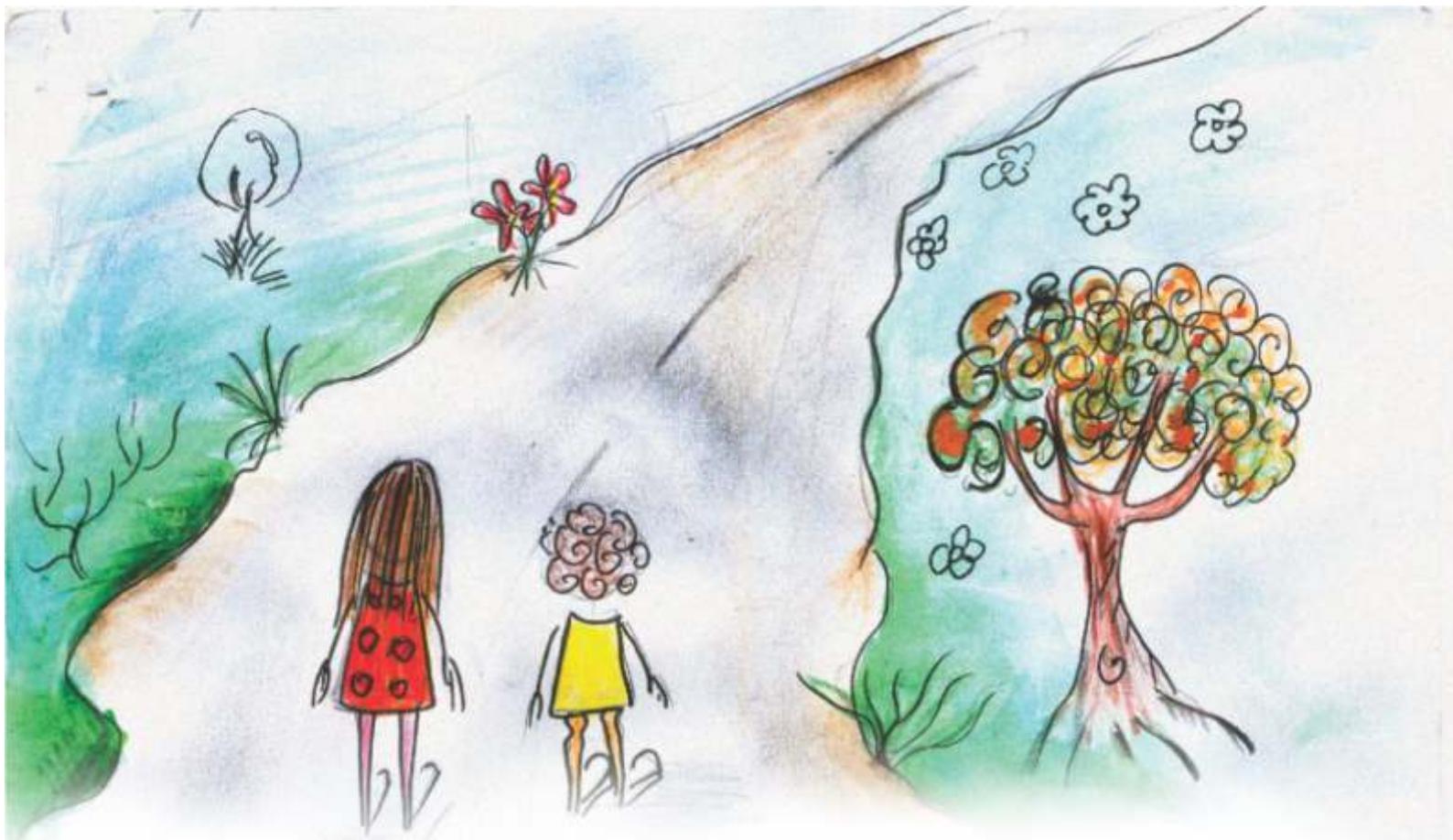

უწინდეთ ნინის დედას რალაჯ გაახსენდა:

- იქით, რა მოვიფიქრე? აქ ახლოს ერთი ბიჭი უხოვრობს, ვით ჰქვია, გარემოს დამწვევლია და ძალიან შევრი რამ იქის ამ თემებთან დაკავშირებით. გაჩვენებთ, სად უხოვრობს. მიდით მასთან სტუმრად და, დარწმუნებული ვარ, ყველა შეკითხვაზე გაგრძინ პასუხს.

ნინის დედიკომ ბავშვებს ვითს სახლოთან მიმავალი გზისკენ მიუჰითა.

- ამ გზას ხომ ხედავთ, ბოლომდე გაუყევით და ვითს სახლოთან მიხვალოთ. ისეთი სუფთა და მოვლილი ეზო აქვს, რომ თქვენ თვითონ მიხვდებით რომელია მისი სახლი.

ნინი უკმაყოფილოდ რუცხუჭერდა: - აქამდე როგორ ა
გამახსენდა... რამდენჭურმე მითხვა დედამ გიოზე. ოურმე
ძალიან ზრუნავს გარემოზე და თან ძალიან ჰყვიანია, ბევრი
რამ იწის.

- ეტყობა კიდევ. ნახე, სახლოამდე მისასვლელი გზაზ კი
როგორი მოვლილია... ერთი სული მაქვს, მივიღეთ. - დაოუნა
აშკარად მოუთმენლობას შეეძირო.

ჭიშკართან ახლოს ჩავშვებმა შვილი სხვადასხვა ფერის
ურნა შენიშნეს. გაკვირვებულმა დაოუნამ ნინის პეიონა:

- ხომ არ იწი შემთხვევით, რაში სჭირდება ამდენი ურნა და
თან - სულ ფერად-ფერადი? ალბათ, სილამაზისთვის. ოუ
იმდენი ნაგავი უგროვდება, რომ ერთი არ პჴოფნის...

- მგონი ვიწი, მაგრამ, მოდი, მივიღეთ და თვითონ მას
ვკითხოთ. - უპასუხა ნინიმ.

ამასონაში ჩავშვები გიოს სახლს მიადგნენ და დააკაკუნეს.

გიომ რომა გაიგო, ვინ იყვნენ ეს პატარა მეგობრები და რისთვის იყვნენ მისულები, ძალიან გაუხარდა და მავშვერი ჩაიზე დაპატიჟა.

- გიო, რა კარგია, რომ გაგიქანით, შენთან იცეთი სისუფთავე და სიმწვანეა... ნეტა, ყველგან ასე იყოს... - კმაყოფილებას ვერ მაღაფდა დათუნა.

ნინიჯ აჭიუა:

- მართლაც, რა კარგი იქნებოდა, მაგრამ, მგონი, ეს ძალიან როული და თითქმის შეუძლებელია.

გიო არ დაეთანხმა:

- რაფომ? სულაც არ არის როული, მთავარი მონიტორება და ერთმანეთის დახმარებაა. რასაც მე თქვენ აგიხსნით, თქვენ თქვენს მეგობრებს გააგებინებთ, ისინი თავიანთ მეგობრებს და ასე შემდეგ. ნარმოიდგინეთ, რა მაგარი იქნება! მთავარია, არ დაგვეზაროს... ნამოდით, რალაც მინდა გაჩვენოთ.

გიომ ბავშვები სხვა ოთახში შეიყვანა, სადაც უამრავი საინტერესო ნივთი დახვდათ.

- აი, ნახეთ, ეს ლარნაკი, რომელშიც ფანქრები და ფუნჭური მინიჭია, გადაფრილი პლასტმასის მოლოდი. არ გადავაგდე, შევღერე, მოვხატე და ლარნაკად ვაქერე...

- ვერ ვიფიქრებთი... - გაოწია ნინი.

გიო ახლა მაგიდასთან მივიდა:

- აი, ეს მაგიდის გადასაფარებელი კი სხვადასხვა ფერის პოლიეტილენის პარკურისგან ჩემმა მეგობარმა მოქსოვა და, მგონი, ძალიან ლამაზია, არა?

- ნამდვილად, ძალიან ლამაზია... - დაუდასტურეს პატარა სტუმრებმა.

- თან ლამაზია, თან სახალისო და, რაჯ მთავარია, ამით ნარჩენებს ვამწირებთ, - თქვა გიომ.

დაოუნა და ნინი ძალიან გაერთნენ ნარჩენებისაგან ანუობილი ნივთების თვალიერებით და უამრავი შეკითხვა დაუსვეს გიოს. ისიჯ დაუზარებლად პასუხობდა მათ და უხსნიდა ყველაფერს.

ურთად დაოუზის ფერთან ურნები გაახსენდა.

- უმ, გო, იწი რა მაინც ტელევიზორში? ეზოში სხვადასხვა ფერის ურნები რომ გიყვას, ეს, უზრაღოდ, სილამაზის ხელის თუ რამე სხვა დატვირთვა აქვს?
- ლამაზის არის, რა თქმა უნდა, მაგრამ უფრო მეტად სხვა ფუნქცია აქვს, მოდის, მივიღეთ და თან ავისენით.

გიომ შავშევები ურნებთან მოყვანა.

- ა. ნახეთ, აქ შვილი ურნაა, შვილივე სხვადასხვა ფერის. ეკოლოგიურის ქვეყნებში არსებობს კანონი, რომელიც მოქალაქეებს ავალიდებულობრივია. დაახარისხონ შვილი სახის ნარჩენი: ლილონი, პლასტიკი, ქალაქოდი, მუკა, მინა, ხის ნაყენობა და სამზარეულოს ნარჩენი. ა. ნახეთ, ახერია კიდეული იქნით, რომ ერთი ჭონა მაყულაფურის შეგროვებით ოწადე ხე გადაურჩება მოჰკას?
- აუ, რა მავარია! აუწილებლად ვეტენი ამას ჩემს მეცნიერებს და შევაგროვებთ მაყულაფურას. უთხრა დათუნაშ გომა.
- მერ, აუწილებლად... - დაუთანხმა ნინი.

გიო და მავშვერი ისევ სახლში შებრუნდნენ.

- გიო, შეგიძლია გვასწავლო, როგორ აკეთებ ასეთ ცამარზ ნივთებს ნარჩენებისგან? თუ ძნელია? - სოხოვა ნინიმ.
- რა თქმა უნდა, სიამოვნებით გასწავლით ყველაფერს, რაჯ ვიწი. ხომ გიოხარით, მთავარი მონაცემებაა. თუ გულით გინდა რამის გაკეთება, სირთულეები ვერ შეგაჩერებს. ისე, რომ იწოდეთ, მერ შევრ რამეს ვასწავლონ თქვენგან, - ხალისიანად უპასუხა გიომ.

გო. დათუნა და ნინი დასხვნენ და გაფანულიყვნა.
გაუცემონთ რამე ლამაზი ნივთი ნარჩენებისგან.

- იქ, გო, მე შემიძლია ლუქსი დავნერო. - თქვა ნინომ.

დათუნა არ ჩამორჩა:

- მე კი შემიძლია ნინის დანერილ ლუქსი ნახაცემით
გავაცორმო.

გომა გაერინა:

- არა, მე რაღა დამიჩინია, მოვიტო ფურმულს და ფერად
ფანჯრებს. მერე თქვერი შემოქმედებას მუქაოსგან ჩარჩოს
გაუცემონდა კაფელზე ჩამოვყიდებ.

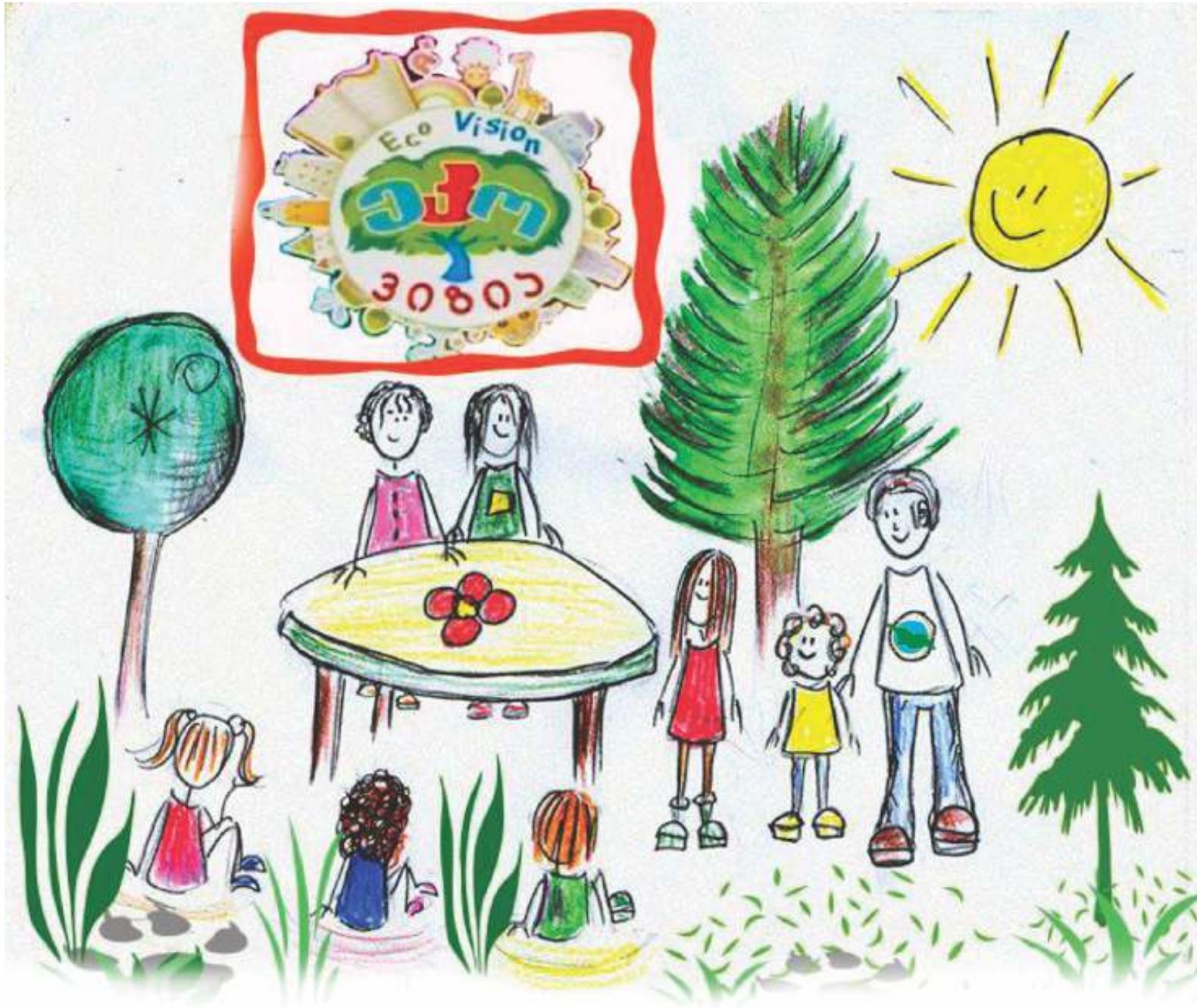
ნინის იმდენად კარგი ლექსი გამოიყიდა და დათუნაშ იმდენად ლამაზად გააფორმდა ნახატით, რომ გიორ იმ ნებას ააწყო ლამაზის ჩარჩო ნარჩენი მუკათხავან. მერე სურათი ჩარჩოში ჩასვადა თავის თავბრი, კედელზე დაყიდა.

ჰავშვერს ძალით გაუხარდათ ასეთი შეფასება. სციმული მიერაო უფრო მეტი გაეცემონათ თავისით გარემოს დასაწავად. იდეური უწიად გაუჩნდათ, ერთმანეთს აღარ აწიდნენ:

- მოდი, დასუფთავების აქტორი მოვაწყოთ და ყველა ჩვენი მეგობარი მოვინვით. - ნამოიძახა დათუნაშ.
- მავარი აზრია, დარწმუნებული ვარ, ყველა ჩვენი მეგობარი ნამოვა. - უპასუხა ნინიმ.
- მშვენიერია, ამით არა მარტო გარემოს დავასუფთავებთ, სხვემსაც კარგ მაგალითს ვაჩვენებთ. - იდეა მოუნონა გიორ ჰავშვერს.
- რაჯ შეიძლება მეტ ადამიანის უნდა გავაგებინოთ და დავიძევოროთ, რომ ერთიანი ძალებით დავასუფთათ ხაქართველო. - დაასკვნა ნინიმ.
- მე ვიურ ისეთი ადგილი, საიდანაც უამრავ ადამიანს მივაწვდენთ ხმას. ახე რომ ნავიდეთ. - ნამოიძახა გიორ და ნამოდგა.

గుంపి ఘణ్ణులు లు నీనో ప్రేమసమ్మానమి దిన్నుగాను. ఏ మితి శూచించుకు ఉన్నాములు లు తించినటిలులు ఎఫాచించుకి గాన్నియే లు ఏ గ్రంతి ఘాట్టున్నుయే లి లాగ్రంతి లాజింసు ప్రొట్టు కుఱువు కూరుక్కున్నుయే లి శ్రేష్ఠిక్కున్నుయే, ఘాట్టుతుయ్యెరులు లు గాన్నిమించే భర్తున్ను వేస్తుండు.

ტელევიზიაში მყოფმა ადამიანებმა და ნინი ისე
ობილად მიიღეს, თითქოს ორი წუთის გაუზობილი კი არა
ოჭახის წევრები ყოფილიყვნენ.

და ეს ახერ არის, ჩვენ ხომ ერთი საერთო სახლის ოჯახის
წევრები ვართ.

და ამ სახლს დედამიწა ჰქვია.

შემოგვიეროთ! ერთად დავიწვდო გარემო, დავაბუფოთ
და გავაჩნდოთ საქამიანო!

